

EIXOS DEL MARC TEÒRIC I CONCEPTES A DESENVOLUPAR

Eix 1. Perspectiva feminista i ètica de la cura

- **Ètica de la cura:** l'ètica de la cura va més enllà de la norma institucionalitzada i abstracta en la que es basa l'ètica de la justícia, i incorpora una mirada contextual, immersa en els detalls de les situacions, persones, temps i espais, tot pivotant al voltant del concepte de «responsabilitat», sorgida de la consciència de formar part d'una xarxa de relacions d'interdependència.
- **Heteropatriarcat:** és el sistema que atribueix la màxima autoritat moral, social i política a l'home, adult, heterosexual i cap de família, establint una jerarquia de sexe, edat i opció sexual. Un dels pilars del sistema heteropatriarcal ha estat el model de família nuclear, sorgit i fomentat arran del capitalisme industrial.
- **Feminismes:** són les diverses teories i pràctiques polítiques que parteixen del rebuig a la situació de desavantatge passada i present de les dones com a grup social. És tracta d'un pensament i pràctica de caràcter crític i plural. Els diferents feminismes es determinen per la manera com es defineix aquesta desavantatge (opressió, desigualtat, manca de llibertat, entre d'altres).
- **Feminisme decolonial:** El feminisme decolonial planteja una crítica a la manera com el feminisme occidental i eurocèntric, blanc i de classe mitja ha plantejat la igualtat i l'emancipació de les dones o les sexualitats i gèneres no binaris. Els feminismes decolonials posen al centre la intersecció entre les opressions i conflictes de sexe/gènere, classe i ètnia, relacionant-ho amb les institucions i categories culturals imposades pel colonialisme i neocolonialisme, entre les quals, el mateix feminisme.

- **Equitat de gènere:** fa referència a l'obtenció, per part de les dones, d'oportunitats equivalents a les dels homes, tenint present les posicions desiguals de les que parteixen les dones.
- **Sexe:** es considera que és aquell conjunt de característiques biològiques dels nostres cossos que ens permeten identificar-nos com a mascles o femelles: els òrgans genitals interns i externs, les característiques sexuals secundàries, els cromosomes , i la predominància d'unes o altres hormones (testosterona o estrògens). La construcció binària del sexe en tant que dues categories inamovibles és fruit de la nostra cultura, ja que el sexe de la població és un contínuum.
- **Gènere:** significat social del sexe. Construcció cultural, social i econòmica que configura les relacions socials i de poder entre dues categories, homes i dones, i la identitat d'aquestes.
- **Identitat de gènere:** és l'autoidentificació, la sensació íntima, encarnada i tangible de ser home, dona, o una altra categoria no binària, i pot no correspondre amb el seu sexe biològic.
- **Expressió de gènere:** és la manera com una persona expressa el seu gènere independentment de la seva identitat de gènere. Una persona pot sentir-se dona (identitat de gènere) però expressar-se de manera masculina (expressió de gènere), o al revés.
- **Perspectiva de gènere/ feminista:** consideració de dones i homes com si les seves necessitats i expectatives fossin igualment valuoses.
- **Desigualtat:** no disposar d'equivalents drets o oportunitats.
- **Igualtat d'oportunitats:** equivalències en l'accés a recursos, drets i deures.
- **Interseccionalitat:** es contempla els diversos eixos d'opressió que poden patir les dones entenent que l'opressió final no és la suma de tots els eixos d'opressió existents sinó que suposa un eix d'opressió diferent.
- **Masclisme i sexisme:** el masclisme és el conjunt d'actituds, idees i pràctiques que atribueixen superioritat als homes respecte les dones. El sexisme és la discriminació o desigualtat per raó de sexe o gènere de la persona que la pateix.
- **Androcentrisme:** és el biaix de valors, metodologies o coneixements que consideren que els homes i allò considerat masculí és el que importa i té més valor. És l'acceptació d'allò

masculí com allò neutre. Sovint, l'autonomia és un valor atribuït a la masculinitat, i per tant, esdevé androcèntric en desdibuixar la interdependència de les persones al llarg dels diferents moments del cicle vital o per necessitats relacionals.

Eix 2. Treball(s)

- **Divisió sexual del treball:** és l'assignació de funcions socials i treballs segons els rols de gènere que s'atribueixen a les persones en funció del seu sexe.
- **Tipus de treballs:** diferenciem entre el treball remunerat i el treball no remunerat i entre el treball productiu i el treball reproductiu, que també podem anomenar treball domèstic i de cures. Dins la teoria feminista hi ha molta polèmica sobre què inclou cadascun d'aquests treballs, el que és innegable és la jerarquització que s'estableix del treball remunerat i productiu per sobre el treball no remunerat i reproductiu.
- **Capitalisme:** és el sistema econòmic, polític, social i cultural on els mitjans de producció són privats, i té per objectiu la generació i acumulació de beneficis econòmics de qui ostenta aquests mitjans. Aquest sistema només és possible gràcies a l'explotació del treball de les persones assalariades i l'externalització dels treballs i costos de reproducció de la vida a l'àmbit de la llar.
- **Usos socials del temps:** el treball remunerat és el que organitza els temps socials, és a dir, el temps que destinem a fer totes les activitats quotidianes. L'organització social dels temps actualment exclou, invisibilitza i dificulta la realització de les tasques del treball domèstic i de cures, necessàries pel sosteniment de la vida.
- **Crisi de cures i cadenes globals de cures:** degut als canvis socials de les últimes dècades, als països del nord global la reproducció de la vida s'ha fet insostenible, i no ha estat assumida per l'Estat ni pel mercat. Una de les respostes que s'han donat és l'externalització de les tasques de cura a altres dones (d'altres edats i sense càrregues familiars) o a persones migrades del sud global, que alhora estan deixant d'assumir les tasques de cura de persones als seus països d'origen, tasques que queden relegades a altres dones, creant el que s'ha anomenat cadenes globals de cures.

- **Sostenibilitat de la vida:** és un concepte introduït per l'economia feminista, que reivindica que les vides humanes dignes de ser viscudes haurien de ser l'objectiu principal del sistema econòmic, produint un desplaçament del benefici econòmic com a interès principal de l'economia actual. En aquest sentit, el concepte de sostenibilitat de la vida implica també reconèixer quins són els treballs i els temps per les tasques domèstiques i de cura per tal que siguin comptabilitzades en l'economia formal.
- **Conciliació i corresponsabilitat:** La conciliació és el terme que fem servir per parlar de l'organització dels temps de treball en relació als temps per la vida familiar o domèstica i personal. Algunes teòriques han superat el concepte de conciliació substituint-lo pel de corresponsabilitat. Amb aquest canvi, les tasques de cura deixen de ser problemes individuals o domèstics per passar a ser problemes socials, que han d'enfrontar-se en un marc igualitari i on totes les parts ha d'assumir la seva part de responsabilitat social, tant els homes i les dones com les empreses i l'administració.

Eix 3. Organitzacions

- **Canvi organitzacional pro equitat de gènere:** metodologia que parteix de la investigació-acció per tal de revisar el funcionament de les organitzacions, identificar els aspectes que es considera que propicien les inequitats i proposar "experiments" de transformació. La metodologia COPEQ, en tant que procés de diagnosi i aprenentatge col·lectiu, busca i promou la representació de la multiplicitat de visions i sensibilitat de les entitats, la captació real, significativa i propera de les construccions de les desigualtats a les organitzacions, la identificació dels obstacles que poden impedir el canvi (estructures, rutines, creences...), el disseny i planificació col·lectiva de canvis, i l'apropiació personal i identificació amb els canvis que es proposen.
- **Estructura i cultura de les organitzacions:** l'estructura de les organitzacions són tots aquells procediments formals i informals de gestió de les relacions, la presa de decisions, la distribució de tasques i responsabilitats, i els canals d'informació en el sí d'una organització; per cultura de les organitzacions entenem els conjunts de valors i símbols que s'activen, es negocien, transgredeixen... entre els diferents grups d'una organització.
- **Relacions de poder:** entenent el poder com una xarxa de relacions múltiples, les relacions de poder entre dones i homes es configuren mitjançant la construcció social de la identitat de gènere (diferent socialització, divisió sexual del treball, diferents itineraris

sexuals...) i de les pràctiques de dominació o submissió. Aquestes pràctiques, mitjançant diferents estratègies, s'insereixen o resisteixen en els cossos a través de la violència simbòlica, estructural i relacional.

- **Expressions de poder:** les relacions de poder poden expressar-se de la següent manera «poder sobre», «poder per», «poder amb» i «poder des de l'interior».
- **Privilegis:** són un avantatge excepcional concedit a algú, alliberant-lo d'una càrrega. Cal veure qui obté aquest tracte de favor, en quins casos i per quins motius.
- **Rang:** El rang, entès com la suma de privilegis, és una dinàmica, conscient i inconscient, externa i interna, per la que ens medim, identifiquem o separem d'altres persones; depèn de la interacció entre les persones i els grups, és un procés fluid on el poder canvia
- **Democràcia i presa de decisions:** els models de participació defineixen les possibilitats d'accés a la informació i a la presa de decisions, i tenen efectes de gènere diferenciats.
- **Democràcia profunda:** la «democràcia profunda» és aquella que té en compte aspectes marginats socialment com: els sentiments, les emocions, les necessitats, la inclusió i la sostenibilitat de les organitzacions.
- **Lideratges:** els lideratges són processos de conducció i guiatge per transformar la realitat i fer realitat projectes i visions. En el seu exercici l'ús que es fa del poder, així com l'entramat de rangs i privilegis en el que s'emmarca, és fonamental. Un mal ús fa mal a les persones del nostre entorn i desmotiva els equips i col·lectius. Enfoquem el lideratge des d'una vessant múltiple, horitzontal, creativa, eficient, democràtica, sostenible i, evidentment, més curosa.
- **Mecanismes de gestió de conflictes:** són aquells mecanismes formals o informals de gestió i abordatge dels conflictes, les relacions i les persones involucrades.

Eix 4. Cooperació al desenvolupament, educació per la cultura de la pau i Drets Humans

- **Dones en el Desenvolupament (DED):** és el paradigma segons es considera les dones aïlladament i cal establir accions específiques destinades a aquest col·lectiu, però no al seu apoderament.
- **Gènere en el Desenvolupament (GED):** és el paradigma que posa l'accent en les relacions de poder desiguals i de subordinació que frenen un desenvolupament i una participació igualitària entre dones i homes i utilitza l'apoderament com estratègia per promoure l'equitat.
- **Mainstreaming de gènere:** és l'estratègia inclosa al paradigma GED que reclama la transversalització de l'equitat no només en qualsevol actuació de cooperació al desenvolupament, sinó també en el si de les organitzacions que les han de promoure, en tant que aquestes produeixen i reproduïxen desigualtats. Una de les crítiques que se li fa a aquest paradigma és el fet de diluir les responsabilitats de les diferents àrees a l'hora d'incorporar la perspectiva de gènere en les seves accions. Fruit de la incorporació del mainstreaming de gènere, el gènere s'ha incorporat com a categoria tècnica "obligada", oblidant el seu aspecte d'incidència política.
- **Cultura de la pau:** la cultura de la pau defensa la no acceptació de la violència en cap cas, en la mesura que s'entén com una vulneració de drets. L'ús de la violència és incoherent amb el discurs i el treball de construcció d'unes societats justes i en pau, ja que la superació de les violències en les seves diferents vessants és una expressió de la transformació social.
- **Drets Humans:** la defensa pels drets humans implica la defensa dels drets individuals i col·lectius, amb una clara orientació al benestar de les persones i dels pobles garantint la no discriminació. Han de ser una eina de transformació de les relacions de poder existents.
- **Justícia global:** té com a objectiu la transformació de les relacions de poder que generen desigualtats arreu, mitjançant – entre d'altres - la redistribució dels béns i l'educació per una ciutadania global.

- **Provenció de conflictes:** en el context de la cultura de pau, provenir vol dir proveir a les persones i als grups les aptituds necessàries per a afrontar un conflicte. La provenció es diferencia de la prevenció de conflictes perquè el seu objectiu no és evitar el conflicte sinó aprendre com afrontar-lo. La provenció s'ha de treballar de forma gradual, des dels aspectes més superficials als més profunds d'un mateix i de la relació amb les altres persones: coneixença d'una mateixa i de les altres persones, estima, confiança, comunicació i cooperació.
- **Comunicació No Violenta:** la comunicació no violenta és un model de comunicació que té per objectiu que les persones es comuniquin entre sí i amb si mateixes de forma empàtica i eficient. La CNV emfatitza la importància d'expressar amb claredat les observacions d'allò que conflictua, els sentiments que se'n deriven, les necessitats no satisfetes i les peticions de transformació, evitant el judici de valors, l'acusació, les amenaces, la coerció, la culpa i la vergonya. El principi fonamental de la CNV és que les pròpies necessitats no es resolguin a costa de frustrar o impedir les necessitats de les altres persones.